

ټولنیزو شبکو ته د ښاري بیوزلو خلکو د سختو اړتیاوو او د زیان مننې د کمولو په منظور د ټولنیز ملاتړ د سیستمونو جوړول

ستیفن شوت او برنډی بویر

د افغانستان د څیړنې او ارزونې اداره

۱۳۸۲ د وری میاشت

سریزه

ټولنیزې شمېنې د ښاري بیوزلو او زیان منونکو کورنیو نه کومې چې د صدي زېرمو له کمښت سره مخ دي، خصوصاً مخ په ودې هیوانونو کې، د زېرمو تر ټولو سیم ښوونکي دي. مخ په ودې هیوانونو کې ځکه چې یا بي دولت وړتیا لري او یا هم لېوان نه دي چې د وگړو لپاره ټولنیز ملاتړ برابری کړي. هغه پوښتنه چې د افغانستان د ښارونو په اړوند را پورته کېږي دغه چې ایا ټولنیزې اړیکې او نارسمې شبکې د هغو کورنیو لپاره چې (په ککچ او ناڅاپي پېښو په ځانگړي توگه د جنگ نه وروسته حالاتو کې چې فکر کېږي په ټولنیز یوالي کې گړندي موجوده وي) یو سروېزې یا ملاتړ جوړولو لپاره بس دي که نه.

هغه څیړنه چې د افغانستان د څیړنې او ارزونې ادارې له خوا د افغانستان په دريو ښارونو کې تر سره شوې ده ښيي چې ټولنیزې مالي سرچینې په افغان نستان کې پراخ شتون لري او د معیشت په ساتنه کې تر ټولو اړین عامل گڼل کېږي. دغه ټولنیزې شبکې بر سریره پر دي چې څیړنې گڼې بي تا مین گړي دي، مگر خپله دوي ډیر کم له بیوزلو ټولنو نه پراختیا مومي او د نوي تر انتازي زیات کارول ښايي د دوي د نه منځه وړولو لامل وگرځي.

دغه پالیسی پانده په دې اړه بحث کوي چې ښاري کورنې تر کومې کچې پر دي خوښې دي چې پر ټولنیزو اړیکو تکیه وکړي او د دې څرنگه دغه شبکې له بیوزلې د خلاصون لپاره پوره ندي یا بي یو شمېر دي؟ دغه سند ندي سنلې ښوولې تر څنگ د ټولنیز ملاتړ سیستم په مناسب حاي کې وړاندې کوي (څلورم مخ ولولې).

محتوا

١	ټولنیزه شبکې ښاري وگړو ته حیاتي پانگې
٢	د ټولنې په سطح ټولیز اقدام د خدماتو د وړاندې کولو لپاره د چارواکو مسؤل شمېرل
٢	د ټولنیزو شتمنیو محدودیتونه
٤	وړاندیزونه

ټولنیزې شبکې ښاري وگړو ته حیاتي پانگې

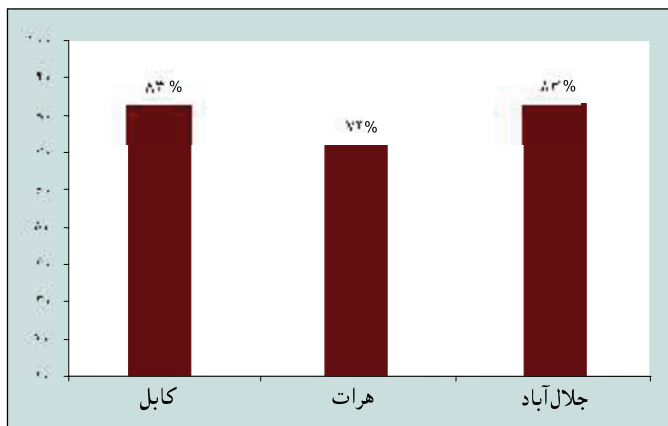
دولتي ملاتړ لپاره د کوم میکانیزم د نه شتون په وخت کې ، امنیت هم د گاونډی ټولنې ، پراخې کورنۍ یا پراخه خپلوانو په وسیله ساتل کېږي د افغانستان په ښارونو کې کورنۍ او د گاونډي توب اړیکې، په نسبتاً یوه لویه کچه شتون لري د نمونې په ډول د پلټل شویو ښارونو ډیری کورنۍ د خپلو خپلوانو تر څنگ چې ډیر وخت د یوه مرستیالي سرچینې په حیث پیژندل شوي دي ژوند کوي

په افغانستان کې د ښاري بیوزلو او سیدونکو ژوند په نا ډاډمنو کاري فرصتونو کې یو بی ملاتړه، په شدت مومي او په لږ عاید لرونکي مشغولا په غیر رسمي اقتصاد کې ، په غیر رسمي ځایونو کې اوسېدنه ، کوم چې د شدیدې بې امنۍ سره مخامخ دي او د کورنۍ د بنسټیزو اړتیاوو د چمتو کولو لپاره د باور وړ غیر رسمي سرچینو ته لاسرسی په وسیله ښودل کېږي د ټولنیز

د لیکوالانو په هکله

پلا کاتویرد افغانستان د څیړنې او ارزونې د ادارې د معیشتونو او جنسیت د څیړنو لوړرتبه مدیره ده. نوموړې په برتانیې کې د شرقی انګلیا په پوهنتون کې د انکشافی مطالعاتو په څانګه کې د ښوونکۍ په توګه هم دنده تر سره کوي. نوموړې د بیوزلې او زیان مننې د مطالعې، او کاري شرایطو ته د لاس رسنۍ، او د هغه عوایدو تحلیل په برخو کې د جنډر جنسیت له لرلید څخه تخصص لري. ستیفن شوت د دغه څیړنیزه ادارې د ښاري معیشتونو پروژه له ۲۰۰۴ څخه تر ۲۰۰۷ پورې اداره کوله. اوس مهال، نوموړې د ځمکو د پالیسی او ادارې سمون د یو پروژې د ډلې مشرتابه په غاړه لري، دغه پروژه د بین المللی پرمختګ لپاره د برتانیې سازمان، آسیایي انکشافی بانک او د کرنې او اوبه لګونې وزارت په ګډه منځکې زی.

لومړی شکل: د هغو کورنیو فیصدي چې له خپلوانو سره گاونډیتوب لري

۱ دبیلگې په ډول، H.G. Bohle: Neue Ansätze der Geographischen Risikoforschung. Ein Analyserahmen zur Bestimmung nachhaltiger Lebenssicherung von (132)2001 Die Erde Armutgruppen. 119-140.

۲ دغه اوږدمهاله څیړنې په ترڅ کې د کابل، هرات او جلال آباد ښارونو کې کورني مطالعه شوی او د لنډمهالو اکتشافی مطالعو په وسیله په مزار شریف او پلخمرې کې بشپړ شوي دي د دغې څیړنې د تگلارې او موخو په باره کې د زیاتو معلوماتو د لاس ته راوړلو لپاره دبیل جې او ستیفن شوت د ښاري معیشتونو، کابل د دغه څیړنیزه ادارې خپرون وگوري.

په بنسټه ډول د دوي د ټولنيزو شتمنيو په پراختيا او ساتنه کې خپل ډير وخت او انرژي لگوي د ليري خپلوانو ليدل، د خپلو خپلوانو او ټولنوسره په اخترونو کې گډون، د ژوند په پېښو کې دخلکو د ملاتړ لپاره د پانگو او وخت لگول، لکه واده، د کفن او بنځولو مراسم، د دې په ډاډ او خبرتيا چې د دوي مرستې او زړه سوي به له بل لوري هم جبران شي.

د ټولني په سطح ټوليز اقدام د خدماتو د وړاندې کولو لپاره د چارواکو مسؤل شمېرل

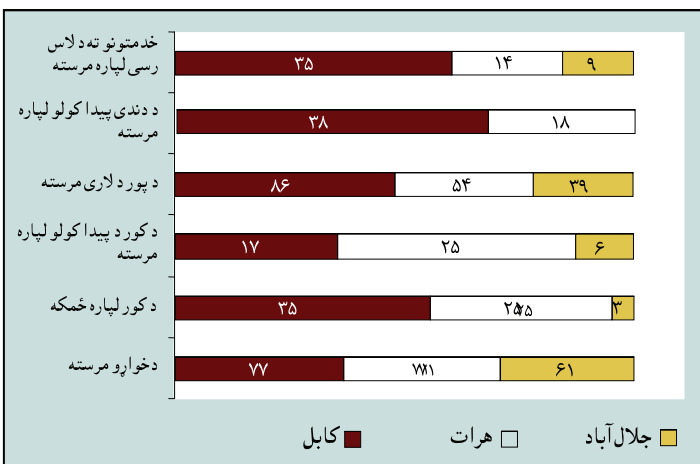
د ټولنيزي شتمنۍ بل شکل د ټولني په سطح ټوليز اقدام يا چارواکو ته عر کول دي چې د ټولني د غړو په وسيله يا دهغه چاله لوري چې د ټولنيزي بي عدالتي سره مخامخ شويدي وړاندې کيږي کابل او جلال آباد هر يو دغه ډول نمونه يي ټولني جوړي کړي دي چې د دوي ټولنيزي شبکې د بيرته اخيستنې، د خطر يا په بعضې حالاتو کې د تصدې، د امنيت د ټينگښت لپاره چمتو والي نيسي.

د ټوليزو کارونو په مرسته کولاي شو د ټولني د غړو تر مينځ يو پيوستون رامنځ ته کړو، حتي که دغه کارونه د مختلفو ولاياتو نه سرچينه واخلي ددې سره سره د دغه مطلب د بيان لپاره ډول ډول بيلگې شته دي چې هر کله که په کومه ټولنه کې ورته والئ نه وي، په دغه ډول ټولنو کې د کوچنيو يو بل ته ورته ټولنو په نسبت لږ شمير تمايلي تعاملات ترسټرو کيږي په بعضو وختونو کې خپل گټه رسوونکي سيستمونه په قومي او قبيلوي سرحدونو پورې محدود شوي وي، د نمونې په ډول په پلخمرې کې په يوه کوچنۍ ټولنه کې دوه اړخيتوب يواځې پر اسماعيليه پوري محدود شو او د هزاره وو هيڅ کومه کورنۍ په هغه کې نه ده راوستل شوي همدارنگه د مزارشريف په کوچنيو ټولنو کې، هغه قومي گروپونه چې ډيرئ انحصاري شبکي يي جوړي کړي دي، نور لږکي اقليتونه د هغه گډون نه يې برخې کوي.

د ټولنيزو شتمنيو محدوديتونه

د خپل کيدو د مخنيوي يا محو کولو لپاره د ټولنيزو شتمنيو څخه د ټولو تر لاسه شويو نښيگنو سره سره بيا هم د غير رسمي ټولنيزو شبکو فعاليتونه ډير کم د دوي له گاونډيانو څخه پراخيري ډير کم شواهد شته دي چې ونښي په پلټل

دريم شکل: له مرستو څخه برخمنو کورنيو فيصدي

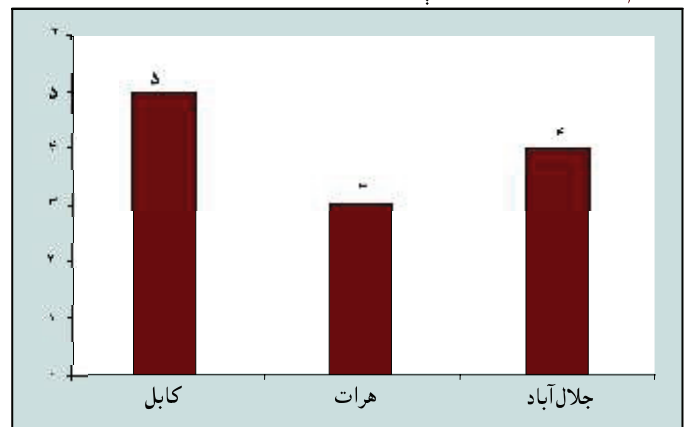

د دغو ټولنيزو شبکو گټي بشماره دي لکه څرنگه چې په دريم چارټ کې ويني په دغو گټو کې لاندې ټکي شامل دي هغه ټولني چې د ماشومانو ساتنه کوي او بنځو ته د لاس مزد د لاسرسې د پيدا کولو چارې برابرې هغه گاونډيان چې د کمښت د دورو په وخت کې پراخه سيمه، ډوډۍ، پورونه او دکاري فرصتونو په اړه معلومات چې په ټوله ټولنه کې د هغه پر سر شخړې کيږي چمتو کوي د هغه کورنيو لپاره چې شديداً د يوې کورنۍ په اړيکيزه شبکه کې پيژندل شويدي د دغسي ټينگو شتمنيو لرل، تردې چې هغوي يې د ماشومانو په گټو د تکيې څخه خلاص کړي، بنوونځۍ ته د ماشومانو د تللو د موقع برابرول ډير اړين امر دي.

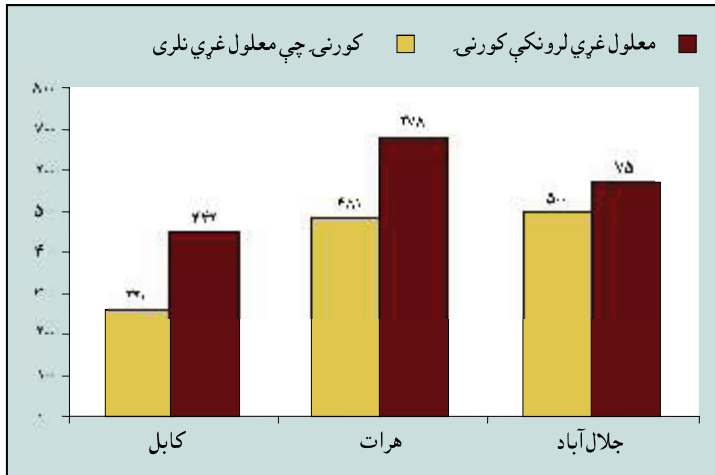
د دغو گټو لمن تر ټولو خپل شويو کورنيو پورې هم پراخيداي شي په پلټنيزه بيلگه کې داسي نمونې شته چې د معلولو سر پرستو کورنۍ د گڼ نفوسه ټو لنيزو شبکو سره اړه لري يا دا چې د هغو خلکو چې د هغوي سره په يوه چاپيريال کې ژوند کوي ملاتړ ور سره کيږي. دغه ډول ټينگو اړيکو، غالباً کار ته د لاسرسې په برخه کې، د روغتيايي ستونزو حل کول، او يا هم د مرستې د نورو ډولونو پيدا کولو په برخه کې د دغه کورنيو سره مرسته کړيده دغه مسئله په جلال آباد کې ډيره بنسټه ده چې هلته په ځانگړي ډول د معلولو کسانو تر سر پرستۍ لاندې کورنيو د تر اوږدې پلټنې لاندې دري گونو سيمو کې تر ټولو لوړه گټه تر لاسه کړي ده د دغه ډول اړيکو درلودل ددې سبب شويدي تر څو د پياوړو غړولوونکو کورنۍ فرصتونو ته دوي د لاسرسې د روتيا په دليل د ټولنيزو شبکو د غړيتوب له لارې تر هغه کم عايد ولري څلورمه صفحه وگوري

هغه بېوزله افغان بنباري اوسيدونکي چې په پلټل شويو ځايونو کې ژوند کوي، همدارنگه د نورو ټولنيزو سيستمونو څخه ملتيا يا مقابلې د گټي په شکل تر لاسه کوي د نمونې په توگه کله چې يوه کورنۍ د خپل يوه غړي د مرگ په سبب زيانمنه کيږي، ډيري ټولني خپلې پيسي يوځاي کوي تر څو د هغه د په کفن او بنځولو کې ورسره مرسته وکړي يو بل هيوادنی رواج د اشار په نامه دي چې په هغه کې گاونډيان د واده يا اخترونو د ډوډۍ پخولو يا دغه ډول نورو کارونو د کړلو په خاطر سره غونډيږي چې د دوه اړخيزه اړين ملاتړ يا متقابل کاري ویش يو بل مثال دي دغه رواج په پلټل شويو ځايونو کې عموماً د کور په جوړولو کې عملي شوي دي د اشار رسم د دې سربيره چې د گاونډيانو تر مينځ يووالي او پيوستون رامنځ ته کوي او هغه تاييدوي، د نوي برسيره شويو ټولنو په جوړښت کې هم ارزښتناکه ونډه لري بدي اساس د حيرانتيا وړ نه ده چې خپل شوي افراد

دويم شکل: گاونډيتوب کې د خپلوانو د شميرې منځنۍ کچه

څلرم شکل: د معلول او يا روغ شخص د مشري لاندې کورنۍ د منځنۍ کچې مياشتنۍ عياد د وگړو پر سرافغانۍ

او ياهم داچې په هغو کې نماينده ولري د زورواکو سره د اړيکو نه درلودلو په وخت کې کله کله خلک هڅه کوي د رشوت په ورکولو سره د هغه پاملرنه لاسته راوړي لکه څنگه چې د راستون شويو يوې ډلې په کابل کې کوښښ وکړ چې په دغه طريقه يې د اجازې څخه لسگونو شخصي کورونو ته ننوزي او هلته واوسي د دغو ډلو اوسيدونکو ډيرې پيسې سره ټولې کړي او دولتي چارواکو ته ورغلل او د هغوي نه يې و غوښتل چې د دغه راستون شويو په اصلي سيمو کې د ملکي ځانگړي کولو يوه پروسه پيل کړي چه وروسته دغه پيسې قبولې شوي اما تر اوسه هيڅ توزيع نه ده شوې.

ټولنيزې شتمنۍ په عين حال کې چې کولاي شي د ټولنې په سطح تر يوه حده مستقيماً د اقداماتو سبب وگرځي په ستونزمنه توگه په نمايندگۍ هم بدلېداي شي ځکه چې اولاً د ټولنيز مساوات نشتوالی په دې معنا دي چې ټول غړي په مساوي ډول د نمايندگۍ لرونکي نه دي، او د قدرتمندو ډلو گټې تل غالبې دي په افغانستان کې سيمه ايزې جرگې ډير پخواني رسم او رواج دي مگر دغه جرگې په رسمي ډول نيم جمعيت بنځو ته د داخليدو اجازه نه ورکوي او ډير وخت د بې برخو ډلو يا د سيمې د ليرې برخو نمايندگانو څخه نه وي جوړې شوي برسیره پردې د دوي بريالۍ نمايندگي د يوه ځواب ورکونکي دولت غوښتونکې ده چې تل په بنارونو کې شته والي نه لري او د هغه دليل د سرچينو محدوديتونه يا د سياسي ارادې نشتوالی دي په اوسنيو شرايطو کې يو شديداً سياسي شوي چاپيريال حاکم دي چې د ملي دولت يا سيمه ايز دولت د نمايندگيو د رقابت څخه جوړ شوي دي دغه مسئله د يوه سازمانې شپته آشفته شرايطو د جوړيدنې سبب گرځي چې په هغه کې د بنارونو پراختيا د هيچا او د هرچا مسئوليت کيږي په دغه ترتيب د ټوليز اقدام د اغيزې د پلټنې ، نمايندگي ، او سيمه ايز حکومت د بناري ژوندانه په بنسټ اړين دي تر څو قدرتمند د کارپيژنډني پرمهال حساب ورکونې ته راکش کړل شي.

شويو ځايونو کې بېوزلې کورنۍ د دې وړتيا لري چې د شتمنو خلکو سره خپلې اړيکې پراخه کړي دغه يوه ځانگړې مسئله طرح کوي، په داسې حال کې چې ليدل کيږي چې ډيرې ځواب ورکونکي بېوزله بناريان د ټولنيزو شبکو سره ټينگې اړيکې لري دغه د ملاتړ سيستمونه د پاتې کيدو په ميزان کار کوي او هغه سرچينې چې په لاس يې راوړي دي ډير کم خلکو ته د دې وړتيا ورکوي چې پر بېوزلتوب بريالي شي د ټولنيزو شبکو تر اندازې زيات استعمال د دوي د زيانمن کيدو سبب گرځي دليل يې دا دي چې بې له بنسټيزو مادي زيرمو په مناسبو ځايونو کې ، د دوه اړخيزو مرستو دوام ستونزمن وي او د دوامداره ملاتړ اړتيا شته تر څو دغه شته شبکې له مينځه يوسي د ټولنيز ملاتړ غير رسمي سيستمونه په تيزۍ خپل محدوديتونه له منځه يوسي، په ځانگړي توگه هغه کورنۍ چې مجبورې دي تر ټولو خطرناکې او کمزورې تگلارې د ژوندانه لپاره مخ ته يوسي، دغه ډلې چې پر ټولنيزو شبکو زياتې تکيې ته ډيره ليوالتيا لري مگر د خپل مثل سره د مقابلې وړتيا نه لري ، تر ټولو زيات د خپلوانو د اړيکو نه د محروميدو د خطر سره مخامخ دي ټولنيزې زيرمې پشتوانه په خپل ځان کې په دوه ډوله دي د دوي د ژوندانه اهميت د بناري ژوندانه په تامين کې چې بنيايي ډير ټينگار پرې وشي، مگر تر اوسه هم د ټولنيزو شبکو څخه ساتنه د بېوزلۍ د شرايطو په سبب کيداي په ډير ستونزمن او حتي ناممکن کار بدل شي دغه امر د دولت د ملاتړ د ټولو خپل شويو افرادو يا ډلو سره بنسټي چې کولاي شي د هغو کسانو لپاره چې په خپلواک ډول بڼه کار کوي، ډير ډاډمن ژوند جوړ کړي.

په بعضي حالاتو کې چې اړيکې د کورنۍ او خپلوانو څخه پراختيا پيدا کړي، د يوه مقياس په توگه د يوه شي لپاره په نظر کې نيول کيږي چې د هغه د ټولنيزې نښلونکې شتمنۍ په عنوان يعنې د ټولنيزو شبکو جوړول په ټوله ټولنيزه او سياسي دايره کې يا د سازمان شويو ډلو يا انفرادي کورنيو يوځاي کېدل د پريکړه نيونې يا سياست سره.

که د دوه اړخيتوب التزامات په بناري ژمنو او د پريکړه نيونې په وختونو کې د ټولنې د گټو په نظر کې نيولو باندې بدل شي، ټولنيزې شتمنۍ به هم په سياسي شتمنيو بدلې شي برسیره پردې، د دغه کار د کيدلو په اړه په پلټل شويو ټولنو کې کم شمير شواهد شته د افغانستان د معلولينو ټولنه په حقيقت کې د معلولو تربيه شويو يوه ډله په جلال آباد کې د يوه مثال بنودونکې ده چې په هغه کې د ټولنې يوه بې برخې ډله سازمان او په سياسي ډگر کې رابنکاره شوې او د حکومت له رسمي سازمانونو سره اړيکې لري، او په بنکاره ډول خپلې غوښتنې بيانوي برسیره پردې د دغه ټولنې بعضې غړي پر دې توانيدلي چې ټولنيزې اړيکې ټينگې کړي چې د هغوي د اړيکو لمن د هغوي د ټولنيزو محدوديتونو څخه زياته ده او دوي ته يې د دوي د پرمختگ زمينه برابره کړې ده.

د دغو شبکو تړون د افغانستان په بنارونو کې ترڅو وکولاي شي سياستوالو، پلان جوړوونکو، او منځگړو ته لاسرسې پيدا کړي ډير يو ستونزمن کار دي په کم شمير شواهد په لاس کې دي چې بېوزلې کورنۍ په هغو ځايونو کې چې هلته خپل شوي کورنۍ د ډيرو ستونزو لکه له وطنه ليريتوب ، بې امنی او د دولت له بې اعتنائۍ سره مخامخ دي او د صلاحيت د درلودلو سره سره بيا هم د ضعف احساس کوي او نشي کولاي د ټولنيزې پريکړه نيونې په کار کې برخه واخلي

۴. وودز، اې. اې. "ټولنيزو شتمنو مفهومي بڼيزو يا شملي بڼيزو په اړه" د بنسټ په ډله څو نيزه مجله، ۲۰۰۶ کال، ۱۶۰-۱۶۱.

وړاندیزونه

د افغان ښاريانو د ښه توب منل او ابتکار د انکار وړ نه دي ، دغه ځانگړنې په دريو پلټل شويو ځايونو کې کاملاً ښکاره دي ددې سربيره دغه کار دولت او تمويلونکې نړيوالې سرچينې په ټولنيز ملاتړ ، مشغولتيا زيږونکې پروگرامونو او مادي او ټولنيزو زيربناوو په برخو کې د پانگې اچونې د مسؤليت څخه نه خلاصوي دليل يې دادي چې دولت د دغه ډول خدماتو په وړاندې کولو کې بريالي نه دي نو لدې امله ښاري بيوزلان مجبور دي چې په شدت په ټولنيزو شبکو تکیه وکړي د ټولنيزو شبکو د مسؤليت د کمښت او د ځواکمنو او بيوزلو کورنيو د ښلولونکو اړيکو د زياتوالي په منظور لاندې ټکي وړاندې کيږي.

وخت کې چې د ښاري بيوزلو او سيدونکو مسؤليت پر ټولنيزو شبکو کموي او دوي د دوي د ژوندانه د مخ په مخ ته بيولو کې مرسته کوي ، کولاي شي د ټولنيز ملاتړ د پوښښ په پراخولو کې نورو ولاياتو ته مرسته وکړي.

۳ په ټولنيزه پريکړه نيونه کې د ښاري بيوزلو کورنيو د شريک کولو لپاره ډيرې لاري و مومئ ، په دا ډول چې د هغوي له شتمنيو څخه د اهم اکسل په حيث واکمنو ته د نفوذ په منظور گټه واخلي او دوي ته د واکمنو سره د نژدې کيدو زمينه برابره کړي

- په شوراگانو او په ور ورته ټولنيز حکومت کې د ملي پيوستون پروگرام کې پراخه نمايندگي او په يو ه کوچنۍ ټولنه کې د ښځو ، ځوانانو او ځنډو ته کښل شوو ډلو شريکول.
- د دولتي کارکوونکو پوهه د عمومي مشارکت گډون او منل شويو پروسو په اړه زياته کرل شي د دولتي او ښاري چارواکو لپاره پاروونکي تشکيلات تر څو ټوليزې کرني د ښاري بيوزلو ټولنو د اړتياوو لپاره پيدا کړي.

۴ د ښاري بې برخو کورنيو لپاره ښه وسايل مالي خدماتو ته د لاسرسۍ په منظور لکه سيمما ، بانکي پورا او د بيمې محصولات و مومي د ملي اقتصاد ناتواني د شغل د محدوديت په چوکاټ کې د ښاريانو د خپل کيدو سبب گرځي او دوي د ټولنيزو شبکو څخه پورا اخيستلو ته اړ باسي

- ټولنيزو خدماتو ته د ښاري بې برخو کورنيو لاسرسۍ زيات کړي تر څو هغوي ته ممکن شي چې کارونه پيل کړي او هغوي پراخ کړي تر څو عايد يې زيات شي او په دغه وخت کې د ورځنيو اړتياوو لپاره او په بيرنيو شرايطو کې په پورا اخيستنه تکیه کرل کم شي.
- د ټولني د بيمې موجودې نمونې وگوري دغه ډول تدابير کولاي شي د ناڅاپه ضرباتو يا لگښتونو د مخنيوي سره مرسته وکړي وڅيړي چې ددغو نمونو کوم يو په افغانستان کې د اجرا وړ دي.

۱ د ښاري بيوزلو خلکو د ستونزو د حل کولو او د حل د لاري د لټولو پر ظرفيت د تکیې څخه د لوري بدلولو څخه ملاتړ ، د ټولنيز ملاتړ هغه پروگرامونه بايد زيات کرل شي کوم چې د خطر ميزان کموي د ښاري فقيرانو د شتمنۍ شيان دومره ډول ډول نه دي چې د کورنيو څخه د اقتصادي ضرباتو مخنيوي وکړي او يا هم داچه په تل پاتې توگه هغوي د بيوزلۍ څخه و ژغوري دولت دنده لري چه د ټولو ځپل شويو افرادو يا ډلو څخه ملاتړ وکړي او د ژوندانه د خطراتو د کمښت په منظور ، د شتمنيو د نه ورته والي ميزان ته پرمختگ ورکړي د دغو کار په کولو کې لاندې ټکي لازم دي.

- په عامليو کې په ملي او ښاري سطحه د ظرفيت او سياسي ارادې موندل دولتي او هم غير دولتي د ودي د تواناييو د ښه توب په منظور د ټولنيز ملاتړ په تر سره کولو کې په لازمه اندازه د ښار په برخه کې.
- د ټولنيز ملاتړ د پروگرامونو طرحه کول چې د ځپل شويو ډلو د قوي کارگر نه لرونکې کورنۍ ، د معيوبو او معلولو غړو په عايد متکي کورنۍ او نور او د لازمو سرچينو موندل د دغو پروگرامونو د تطبيق لپاره.
- د ښاري بيوزلۍ د کمولو د پروگرامونو د بوديجې تامين او پرمختگ چې د مادي او د فني خدماتو د تامينولو څخه پراخه وي ، د اقتصادي او ټولنيزو بې امنيتيو په عنوان.

۲ د خلکو د ډلې په سطحه د اقدام ترغيب او ترويج

- د ترټولو ښه کارونو د منل شويو پيښو په اړه کوم چې د ټولنيز اقدام په اړه وي پلټنه وکړي ، په افغانستان کې تر ټولو مناسب او اړونده بېلگي ترلاسه کړي.
- پروژې چه له نورو برخو څخه په گټه اخيستنه نوښت شوي وي چې د ټولني د زيربنايي خدماتو ، د کفن او ښخولو مرسته کونکې ټولنو او خپل گټې ډلې د لارښودنې امکان ولري ، و آزمایي دغه کار په عين